

LOYIHA BOSHQARUVIDA BILIMLARNI BOSHQARISH TAVSIFINI TAHLIL QILISH

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar mahkamasi huzuridagi Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi 70411202-Loyiha boshqaruvi (Project management) magistratura mutaxassisligi sirtqi ta'lim shakli tinglovchisi

Umarova Guljamolxon Xoldoralievna

Annotatsiya: *Loyiha boshqaruvi bilimlar bazasining tuzilishi va uni shakllantirish mexanizmi tasvirlangan. Ushbu maqolada muallif loyihalarda bilimlarni boshqarish haqida batafsil gapiradi. Avvalo, maqolada bilimlarni boshqarishning barcha afzalliklari va u loyiha jamoasi hayotini qanday osonlashtirishi haqida.*

Kalit so'zlar: *loyiha boshqaruvi, bilim, loyihada bilimlarni boshqarish.*

Loyiha - dastlab aniq belgilangan maqsadlarga ega bo'lgan alohida tizimdagi vaqt bilan cheklangan, maqsadli o'zgartirish, unga erishish loyihaning yakunlanishini belgilaydi, belgilangan muddatlarga, natijalarga, mablag'lar va resurslarni sarflash xavfiga va tashkiliy tuzilishga qo'yiladigan talablar. Aniq maqsadga yo'naltirilgan va aniq vaqt oralig'i bilan cheklangan dizayn ishlari biznes dunyosining tez o'zgaruvchan talablariga to'liq mos keladi. An'anaviy usullar faol qo'llanilishini davom ettirish uchun juda ko'p vaqt talab qiluvchi va juda ko'p mehnat talab qiladi.

Loyiha boshqaruvi - bu maxsus va trans-professional bilimlarni birlashtirgan fan. Maxsus bilimlar loyihalar tegishli bo'lgan faoliyat sohasining xususiyatlarini aks ettiradi (qurilish, innovatsiya, ta'lim, ekologik, ilmiy-tadqiqot, qayta tashkil etish va boshqalar). Loyihani boshqarish - bu loyihada ishning tarkibi va hajmi, qiymati bo'yicha belgilangan natijalarga erishish uchun zamonaviy usullar, texnika va texnologiyalardan foydalanishga asoslangan loyihaning butun hayoti davomida inson va moddiy resurslarni boshqarish fan va san'ati. . Vaqt, sifat va bozor ishtirokchilarining qoniqishi.

Bilimlarni boshqarish - bu bilim va ko'nikmalarni to'plash va ularni kompaniya ichida o'tkazish jarayonlarining uyushgan tizimi. To'g'ri tashkil etilgan CM bilan barcha xodimlar o'z ishlarini engish va ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradigan ma'lumotlardan foydalanishlari mumkin. Loyiha bilimlarini boshqarish tizimi, shuningdek, yangi xodimlarni ishga qabul qilish (moslashish) va vazifalarni bir ijrochi yoki jamoadan boshqasiga o'tkazishni osonlashtiradi. Bundan tashqari, agar muhim vazifani bajargan yagona xodim ta'tilga chiqsa yoki ishdan ketsa, bilimlarni boshqarish uni tezda almashtirishga yordam beradi va shu bilan yo'qotishlarni oldini oladi. Samarali bilimlarni boshqarish xodimlarga kerakli materiallarga oson kirish imkonini beruvchi omborlarni talab qiladi. U usullar va jarayonlar, strategiyalar, shuningdek, hal qilingan va hal qilinmagan muammolar haqida batafsil ma'lumotni o'z ichiga oladi. Bunday omborlar kompaniyaning tarixi va faoliyati haqidagi batafsil ma'lumotlar to'plamiga, shuningdek, hozirgi va kelajakdagi xodimlar uchun bilim manbaiga aylanadi.

Bilimlarni boshqarish, ayniqsa, startaplar uchun juda muhim, chunki u to'plagan bilim va tajribangizni qayta ishlatish imkonini beradi. Startapning bilimlar ombori elektron pochta xabarlari, taqdimotlar, schyot-fakturalar, takliflar, elektron jadvallar, rasmlar va kompaniya faoliyati haqida batafsil ma'lumotni o'z ichiga olgan boshqa turdagi fayllarni o'z ichiga olishi kerak. Garchi startaplar odatda boshqarish uchun katta hajmdagi ma'lumotlar va bilimlarga ega bo'lmasa-da, uni oldindan tashkil etish usullarini ishlab chiqish hali ham juda muhimdir. Oson kirish va olish ma'lumotlarning kelajakda foydalanilmaydigan tartibsiz ma'lumotlar to'plamiga aylanishining oldini oladi.

Samarali bilimlarni boshqarish nafaqat strategiya, balki korporativ jarayonlarni optimallashtirish va xodimlarni qo'llab-quvvatlashga yordam beradigan madaniyatdir.

Bilimlarni boshqarish yordam beradi:

- ishga kirishni tezlashtiring va loyihaga kirish vaqtini bir necha haftadan bir necha kungacha qisqartiring.
- uchrashuvlar samaradorligini oshirish va vaqtni behuda sarflashning oldini olish;
- ham yangi xodimlar uchun, ham mavjud xodimlarning malakasini oshirish uchun o'quv kurslarini ishlab chiqish;
- xodimlar uchun ko'rsatmalar yaratish va ish jarayonlarini batafsil ko'rsatish;
- mijozlar uchun ko'rsatmalar yaratish;
- har bir bo'lim yoki jamoaning ishini hujjatlashtirish;
- bo'limlar o'rtasida hamkorlik va muloqotni osonlashtirish.

Loyihaning amalga oshirilishi ma'lum ichki dinamik va tashqi muhit qurshovida yuz berib, unga ma'lum ta'sirini o'tkazadi. Shu bilan birga, qurilish loyihalarida bino etilayotgan qurilma konstruktsiyalariga tushadigan barcha turdagi statistik va dinamik yuklarni aniqlay olish va hisoblay olish zarurligi kabi, kengroq ko'lamdagi loyihada ham, loyihaga va uning muhitiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan barcha jismoniy, iqtisodiy, ijtimoiy, moliyaviy tashkiliy va h.k. omillarni aniqlash va hisobga olish muhim, ma'lum sharoitlarda bunday omillarning har biri loyiha uchun xavfli bo'lib chiqib, uning buzilishiga olib kelishi mumkin. Loyiha atrof-muhit o'rtasidagi munosabatni ma'lum bir mahsulot ishlab chiqaradigan korxonaga uchun mahsulotni rivjlantirish loyihasi misolida ko'rib chiqish mumkin. Oddiy, uzoq muddat faoliyat tashkilot o'zgarishlar va yangilanish sharoitida talabning yuzaga chiqishiga asos bo'lib xizmat qiladi. Bu esa, natijada loyihaning paydo bo'lishiga olib keladi. Qachonki loyiha haqiqatdan boshlangan bo'lsa, u mustaqil rivojlana boshlaydi. Loyihani amalga oshirish jarayonida uning ishtirokchilari o'z vazifalarini bajarishga e'tibor qaratadilar. Loyihani amalga oshirish davomida korxonaning ishlab chiqarish, sotish, boshqaruvdagi oddiy hayoti davom etaveradi. Xuddi shu holat loyihaning muhitiga ham tegishli. Bu yerda ham o'zgarishlar yuz berib, ular korxonaga orqali loyihaga ta'sir etadi. Loyihani mavjud shart-sharoit va ular rivojidan ajratib bo'lmaydi. Har qanday loyihani amalga oshirish investitsiyalar bilan bevosita bog'liqdir. Shunga ko'ra, hayotda loyihalarning turli-tumanligidan kelib chiqib, unga yo'naltiriladigan investitsiyalarning ham yo'nalishlari, sohalari, manbalari, muddatlari, ishtirokchilari, investorlari, ahamiyati turlicha bo'ladi.

Biroq, turliloyihalarga yo'naltirilgan investitsiyalarda shunday umumiylik saqlanib qoladiki, buni anglash maqsadga muvofiqdir. Loyihalarni boshqarish boshqaruv orqali amalga oshiriladi. Shunga ko'ra, aytish mumkinki, boshqaruv – bu ma'lum bir ijobiy natijaga erishish uchun, uslublar va tamoyillar yig'indisi orqali biror ob'ektga maqsadga muvofiq ta'sir etish. Inson faoliyatining barcha sohalariga, shu jumladan, investitsiya loyihalarini amalga oshirish sohasiga ham boshqaruv jarayoniga taalluqlidir. Investitsiya loyihalarini boshqarish ma'lum bir uslub va tamoyillarga tayanib maxsus loyiha menejeri yoki loyiha boshqaruv kengashi tomonidan amalga oshiriladi.

Loyihani boshqarishning o'ziga xos xususiyati shundaki, asosiy huquqlar, shuningdek erishilgan natijalar uchun javobgarlik kichik bir guruh odamlar yoki hatto bir kishi - loyiha menejeri qo'lida to'plangan. Bu loyiha menejeri har bir jarayonning barcha o'ziga xos xususiyatlarini bilish qobiliyatini anglatmaydi, uning vazifasi mutaxassislarni tanlash va eng samarali taqsimlash, shuningdek, ular o'rtasidagi mehnat taqsimoti uchun o'z mahoratidan foydalanishdir. Loyiha boshqaruvini shakllantirish va rivojlantirish yo'lidagi yana bir jiddiy to'siq, menimcha, bu sohadagi mutaxassislarning tarqoqligidir. Bizda bir nechta assotsiatsiyalar mavjud, ulardan eng mashhurlari PMI (Loyihalarni boshqarish instituti) va Xalqaro loyihalarni boshqarish assotsiatsiyasi (IPMA), ammo, afsuski, bizda hali ham bitta professional hamjamiyat yo'q. O'ylaymanki, yaqin kelajakda shunday professional hamjamiyatni yaratish,

birinchidan, turli standartlarga amal qiladigan mutaxassislarni birlashtirsa, ikkinchidan, mamlakatimizda loyihalarni boshqarish standartlarini, jumladan, yangi yondashuvlarni ishlab chiqish va rivojlantirish imkonini beradi. , milliy sertifikatlash va boshqalar.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. Meredith, R. & Mantel, J., 2012. LOYIHA BOSHQARUVI Boshqaruv yondashuvi. 8-nashr Nyu-York: John Wiley & Sons, Inc.
2. Mintzberg, H., 1990. Menejering ishi: folklor va fakt. Garvard Business Review, 68 (2), bet. 163-176.
3. Morris, P., 2013. Loyiha menejmentini qayta tiklash: bilim istiqbollari. Loyihani boshqarish jurnali, 44 (5), bet. 6-23.
4. PMI; Agile Alliance, 2017 yil. AGILE amaliy qo'llanma. Pensilvaniya: Project Management Institute, Inc.
5. PMI, 2017 yil. Loyihani boshqarish bo'yicha bilimlar uchun qo'llanma. 6-nashr. Pensilvaniya: Loyiha menejmenti instituti, Inc.
6. Verburg, R., Bosch-Sijtsema, P. & Vartiainen, M., 2013. Bajarish: virtual ish sharoitida loyiha menejerlari uchun muhim muvaffaqiyat omillari. Xalqaro loyihalarni boshqarish jurnali, 31-jild, bet. 68-79.